

УДК: 378.093.5.011

Панфьоров Богдан

Здобувач вищої освіти факультету права, публічного управління і менеджменту

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Науковий керівник: Ставнича Наталя Олександрівна, доктор філософії в галузі Освіта, старший викладач кафедри фундаментальних і приватно-правових дисциплін

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

**ДЕБАТИ ЯК СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ
КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Ключові слова: дебати, освітні технології, критичне мислення, комунікативна компетентність, громадянська активність.

Сучасне суспільство перебуває у стані динамічних змін, зумовлених розвитком цифрових технологій, процесами глобалізації, інформаційними викликами та необхідністю відновлення соціальних і економічних процесів в Україні. Здобувачі вищої освіти сьогодні невдовзі стануть фахівцями, від яких залежатиме якість управлінських рішень, розвиток економіки, громадянське суспільство. У цих умовах традиційні методи навчання, що зводяться до пасивного засвоєння знань, не відповідають вимогам часу [1, с. 45].

Однією з ключових освітніх проблем є інформаційне перевантаження. Сучасні здобувачі освіти перебувають у середовищі інформаційного перенасичення, що ускладнює розмежування науково обґрунтованих знань та маніпулятивних повідомлень [2, с. 183]. Ще однією проблемою є низький рівень комунікаційної культури в суспільстві, що проявляється у небажанні

вести діалог, спираючись на факти [4, с. 101]. За таких обставин дебати можна розглядати як продуктивну педагогічну технологію, що сприяє становленню критично мислячих, соціально активних і відповідальних здобувачів вищої освіти [1, с. 47].

Метою дослідження є аналіз дебатів як сучасного методу навчання і виховання здобувачів вищої освіти, визначення їхнього впливу на розвиток професійних і громадянських компетентностей, а також окреслення перспектив поширення дебатних практик у закладах вищої освіти України.

Варто зазначити, що дебати є ефективною освітньою технологією, що стимулює здобувачі вищої освіти до активної роботи з інформацією - пошуку аргументів, перевірки їхньої достовірності, критичного аналізу та формулювання логічно-послідовних висновків [5, с. 98]. Така діяльність безпосередньо сприяє розвитку навичок критичного й самостійного мислення, формує здатність протистояти інформаційним маніпуляціям і виявляти недостовірні повідомлення [3, с. 142]. В умовах сучасного суспільства, де інформаційна безпека набуває статусу одного з провідних пріоритетів, зазначені компетентності стають вкрай актуальними для здобувачів вищої освіти [5, с. 110].

Важливим результатом участі у дебатах є формування комунікативних умінь публічних виступів, переконливого доведення своєї позиції, побудови аргументаційних структур [2, с. 184]. Для підготовки фахівців у сферах права, освіти, журналістики та управління розглянуті компетентності мають визначальне значення, оскільки публічна комунікація є невід'ємним елементом їхньої професійної діяльності [5, с. 128]. Дебати створюють умови, за яких здобувачі освіти долають психологічний бар'єр виступів перед аудиторією, виробляють власний стиль спілкування та набувають досвіду ефективної взаємодії з різними соціальними групами [3, с. 175].

Окрім індивідуального розвитку, дебати забезпечують формування соціально-командних компетентностей. Колективна підготовка до змагань вимагає узгодження позицій, розподілу ролей, вироблення спільної стратегії,

що сприяє вихованню довіри, взаємної підтримки й відповідальності [5, с. 157]. Учасники дебатів навчаються ефективній командній роботі, розвивають лідерський потенціал і здатність оперативно ухвалювати рішення в умовах обмеженого часу [3, с. 115].

Компетентності, що включають комунікативність, відповідальність, лідерський потенціал та адаптивність, посідають провідне місце у структурі вимог сучасного ринку праці, не поступаючись значенням фаховим знанням [3, с. 125]. Дебати виступають педагогічним інструментом формування здатності до толерантного сприйняття альтернативних позицій, розвитку навичок активного слухання та аргументованого захисту власних поглядів, що сприяє становленню демократичної культури [6, с. 77]. Крім того, участь у дебатних клубах мотивує студентів до розширення громадянської активності, зокрема у сфері волонтерства та діяльності молодіжних і громадських організацій [4, с. 103].

У США та Великобританії дебати є частиною університетської традиції, де вони розглядаються як засіб підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності [2, с. 185]. Відомі світові лідери починали свою кар'єру саме з дебатних клубів [5, с. 305]. В Україні дебатний рух розвивається з початку 2000-х років і вже охоплює значну кількість університетів. Зокрема, у Києві, Харкові, Львові, Вінниці активно діють студентські дебатні клуби, що доводить їхню практичну значущість [6, с. 78].

Аналіз досвіду доводить, що дебати мають значний потенціал як сучасний метод розвитку здобувачів вищої освіти. Вони поєднують освітній, виховний та соціалізаційний ефекти. Завдяки дебатам здобувачі вищої освіти:

- глибше засвоюють навчальний матеріал;
- отримують досвід критичного мислення;
- формують стійкі навички публічної комунікації;
- виховують толерантність і культуру діалогу;
- стають більш активними у громадському житті.

Інтеграція дебатів у навчальний процес закладів вищої освіти України розглядається як один із важливих інструментів модернізації освітнього середовища, що забезпечує поєднання теоретичних знань із формуванням практичних умінь і навичок [3, с. 201]. Перспективним напрямом розвитку є створення міжуніверситетських дебатних платформ, інституціоналізація дебатів у межах освітніх програм та системна підтримка студентських ініціатив у цій сфері [6, с. 79].

Таким чином, дебати доцільно трактувати не лише як інтелектуально-ігрову практику чи форму дозвілля, а як ефективний педагогічний метод, спрямований на підготовку конкурентоспроможного, відповідального й соціально активного громадянина [5, с. 401].

Список використаних джерел:

1. Баришполець О. Дебати як інноваційна технологія навчання у вищій школі. *Вища освіта України*. 2020. № 3. С. 45–52.
2. Kennedy R. In-Class Debates: Fertile Ground for Active Learning and the Cultivation of Critical Thinking and Oral Communication Skills. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*. 2007. Vol. 19, No. 2. P. 183–190.
3. Snider A., Schnurer M. Many Sides: Debate Across the Curriculum. *New York: International Debate Education Association*, 2006. 256 p.
4. Хом'як Н. Дебати як засіб формування громадянської активності студентів. *Педагогічний дискурс*. 2021. № 31. С. 101–106.
5. Freeley A. J., Steinberg D. L. Argumentation and Debate: Critical Thinking for Reasoned Decision Making. *Boston: Cengage Learning*, 2013. 496 p.
6. Сидоренко С. Роль дебатів у формуванні громадянських компетентностей студентської молоді. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова*. 2022. № 12. С. 77–83.